

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра початкової та дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«30» серпня 2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ

«Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Ступінь бакалавра

Спеціальність 013 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухолинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: кандидат педагогічних наук, старший викладач
Філімонова Тетяна Володимирівна

РЕЦЕНЗЕНТ: Танська В.В., кандидат педагогічних наук, доцент, директор
Навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Програму схвалено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри (Якименко С. І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією педагогічного
факультету

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Голова навчально-методичної комісії (Хрящевська Л.М.)

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол від «30» серпня 2023 року № 12

Голова навчально-методичної ради (Михальченко Н.В.)

Анотація

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика навчання інтегрованого курсу "Я досліджую світ" у початковій школі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні технології формування природознавчих, суспільствознавчих та валеологічних понять, уявлень в початковій школі.

Міждисциплінарні зв'язки: Педагогіка (загальна та історія педагогіки, дидактика початкової освіти), Психологія (загальна та вікова, педагогічна).

Метою дисципліни є підготовка майбутніх вчителів до ознайомлення молодших школярів з навколишнім середовищем, вивченням інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в руслі інноваційних, реформаційних процесів, концепції Нової української школи, що відбуваються в освіті та в початковій школі зокрема, формування професійної компетенції в галузі екологічного виховання.

Ключові слова: інтегрований курс «Я досліджую світ», Нова українська школа, змістові лінії, інноваційні підходи.

Abstract

The program of study of the normative educational discipline "Methodology of teaching the integrated course "I explore the world" in primary school" is made according to the educational-professional program of preparation of bachelors of a specialty 013 Primary education under the educational-professional program "Primary education". The subject of study of the discipline is modern technologies for the formation of natural sciences, social sciences and valeological concepts, ideas in primary school.

Interdisciplinary links: Pedagogy (general and history of pedagogy, didactics of primary education), Psychology (general and age, pedagogical).

The purpose of the discipline is to prepare future teachers to acquaint junior students with the environment, study the integrated course "I explore the world" in line with innovation, reform processes, the concept of the New Ukrainian school in education and primary school, in particular, the formation of professional competence in environmental education.

Key words: integrated course "I explore the world", New Ukrainian school, content lines, innovative approaches.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика навчання інтегрованого курсу "Я досліджую світ" у початковій школі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: сучасні технології формування природознавчих, суспільствознавчих та валеологічних понять, уявлень в початковій школі.

Міждисциплінарні зв'язки: «Педагогіка (загальна та історія педагогіки, дошкільна)», «Психологія (загальна та вікова, дитяча, педагогічна)».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1.1. Мета: підготовка майбутніх вчителів до ознайомлення молодших школярів з навколишнім середовищем, вивченням інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в руслі інноваційних, реформаційних процесів, концепції Нової української школи, що відбуваються в освіті та в початковій школі зокрема, формування професійної компетенції в галузі екологічного виховання.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є познайомити студентів із сутністю інноваційних технологій; познайомити студентів з методичною системою ознайомлення молодших школярів із природним, соціальним та інформаційним середовищем за допомогою інноваційних технологій навчання; визначити психолого-педагогічні, дидактичні та методичні умови впровадження інноваційних освітніх технологій у процес викладання трудового навчання та сприяти формуванню у студентів відповідних умінь; розкрити значення основ інформаційної культури у загальній і професійній освіті людини, з'ясувати вплив засобів сучасної інформаційної технології на науково-технічній і соціально-економічний розвиток суспільства, з'ясувати психолого-педагогічні аспекти засвоєння предмета, взаємозв'язки шкільного курсу інформатики з іншими навчальними предметами, показати практичну значимість методів і засобів сучасної інформаційної технології, можливості їх застосування до розв'язування найрізноманітніших гуманітарних, технічних і наукових проблем; формувати вміння організовувати навально-виховний процес в початковій школі на інноваційних засадах.

Програмні результати навчання:

ПРН -1 Знати сучасні теоретичні основи освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

ПРН - 2 Знати мету, завдання, зміст, методи, організаційні форми й засоби початкової освіти, суть процесів навчання, виховання та розвитку учнів молодших школярів на уроках й у позаурочній діяльності.

ПРН - 4 Знати закономірності та теорію процесу навчального пізнання, у тому числі – сучасні освітні технології.

ПРН -5 Знати методичні системи навчання учнів освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

ПРН -6 Знати зміст нормативних документів, що регламентують початкову освіту: Державний стандарт початкової освіти, освітні (типові й нетипові) програми, вимоги Концепції Нової української школи.

ПРН - 7 Уміння застосовувати знання із загальної та професійної підготовки під час розв'язання навчально-пізнавальних і професійно-зорієнтованих задач.

ПРН - 8 Вміння володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів учнів та їх врахування в освітньому процесі.

ПРН -9 Уміння проектувати процес навчання з предмету у вигляді календарно-тематичного планування (для певного класу, теми, тижня тощо).

ПРН - 10 Здатність моделювати процес навчання учнів початкової школи з певного предмету: розробляти проекти уроків та / або їх фрагменти, методика роботи над окремими видами завдань.

ПРН -11 Готовність проводити моніторинг якості навчальних досягнень учнів з певної теми; здійснювати контроль й оцінювання навчальних досягнень учнів відповідно до сучасних вимог, визначених у програмі з певного предмета.

ПРН - 12 Здатність проводити та аналізувати уроки щодо досягнення мети й завдань; оцінювати ефективність застосованих форм і методів співпраці.

ПРН -13 Уміння проєктувати зміст, інструментарій і технології проведення виховних заходів для учнів.

ПРН – 14 Здатність прогнозувати, проєктувати, здійснювати та коригувати комунікацію з різними суб'єктами освітнього процесу, у тому числі – із засобами вербальної та невербальної комунікації на засадах мовленнєвого етикету.

ПРН - 15 Уміння створювати у процесі вирішення професійно-педагогічних задач комфортне освітнє середовище, зорієнтоване на збереження здоров'я, навчання й розвиток здобувачів початкової освіти, у тому числі – з особливими освітніми потребами.

ПРН - 16 Здатність до навчання упродовж життя й подальшого удосконалення власної професійно-педагогічної кваліфікації.

ПРН-18 Здатність створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню й соціалізації здобувачів початкової освіти, налагодження тісної співпраці з їх батьками, незалежно від соціально-культурно-економічного контексту.

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійно-педагогічній діяльності у галузі початкової освіти.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетенностями*:

I. Загальнопредметні:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійно-педагогічній діяльності у галузі початкової освіти.

ЗК-1. Здатність діяти відповідально та свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини й громадянина; реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (*громадянська компетентність*).

ЗК-2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування із представниками інших професійних груп різного рівня (*соціальна компетентність*).

ЗК-4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (*лідерська компетентність*).

ЗК-5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (*підприємницька компетентність*).

ЗК-6. Здатність використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-7. Здатність спілкуватися державною (за потреби – іншою) мовою усно та письмово.

II. Фахові:

СК-2. Предметно-методична компетентність.

2.1. Здатність здійснювати аналіз нормативних документів, що регламентують початкову освіту; та реалізовувати на практиці цілі і завдання навчання предмета / освітньої галузі відповідно до Державного стандарту початкової освіти.

2.2. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.

2.3. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності.

2.4. Здатність здійснювати інтегроване навчання.

2.5. Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-3. Інформаційно-цифрова компетентність.

3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

3.2. Здатність ефективно використовувати наявні електронні ресурси та цифрові технології в освітньому процесі.

СК-4. Психологічна компетентність.

4.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

4.2. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, Я-ідентичності.

4.3. Здатність формувати мотивацію учнів та організувати їхню пізнавальну діяльність.

4.4. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен буде відчувати себе її частиною.

СК-5. Емоційно-етична компетентність.

5.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

5.2. Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

5.3. Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

5.4. Здатність до ефективного використання виховного потенціалу уроків та інших видів занять; формування навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки, поваги та толерантного ставлення до інших, до попередження та протидії булінгу.

СК-6. Компетентність педагогічного партнерства.

6.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі.

6.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

6.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

СК-7. Інклюзивна компетентність.

7.1. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

7.2. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

7.3. Здатність забезпечувати в інклюзивному освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

СК-8. Здоров'язбережувальна компетентність.

8.1. Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

8.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

8.3. Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя.

8.4. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

8.5. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

СК-9. Проєктувальна компетентність. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-10. Прогностична компетентність.

10.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу.

10.2. Здатність планувати освітній процес.

СК-11. Організаційна компетентність.

11.1. Здатність організувати процес навчання, виховання і розвитку учнів.

11.2. Здатність організувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

СК-12. Оцінювально-аналітична компетентність.

12.1. Здатність оцінювати результати навчання учнів.

12.2. Здатність аналізувати результати навчання учнів.

12.3. Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

СК-13. Інноваційна компетентність.

13.1. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.

13.2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

13.3. Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

СК-14. Здатність до навчання впродовж життя. Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку упродовж життя.

СК-15. Рефлексивна компетентність.

15.1. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

15.2. Здатність до рефлексії та коригування освітнього процесу на основі врахування індивідуальних і вікових особливостей, навчальних досягнень здобувачів початкової освіти.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин/6 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Педагогічні аспекти формування ключових компетентностей та їх реалізація в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»

Тема 2. Формування предметних компетентностей як сукупності знань, умінь, навичок з інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Тема 3. Діяльнісний підхід до організації інтегрованого навчання. Навчання школярів умінь порівнювати та класифікувати

Тема 4. Формування в молодших школярів умінь установлювати причинно-наслідкові зв'язки на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Проведення спостережень, дослідів та експериментів

Тема 5. Особливості та роль екскурсій у пізнанні навколишнього світу. Моделювання як навчальна діяльність

Тема 6. Відбір змісту та застосування технологій, методів та прийомів навчання. Методика формування уявлень і понять у курсі «Я досліджую світ»

Тема 7. Сучасний урок як виклик часу. Особливості викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Тема 8. Групова робота як засіб формування ключових компетентностей молодших школярів.

Тема 9. Ігрова діяльність на уроці «Я досліджую світ»: особливості організації та ризики

Тема 10. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів з інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Тема 11. Методика формування умінь навчатися упродовж життя в молодших школярів у процесі реалізації змістової лінії «Людина»

Тема 12. Методика формування соціальної та комунікативної компетентностей молодших школярів у процесі реалізації змістової лінії «Людина серед людей»

Тема 13. Громадянська та історична спрямованість змістової лінії «Людина в суспільстві»

Тема 14. Методичні особливості формування інформаційної та загальнокультурної компетентностей учнів в процесі реалізації змістової лінії «Людина і світ»

Тема 15. Позаурочна та позакласна робота інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Тема 16. Матеріальна база навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Тема 17. Сутність інноваційних технологій. Особливості розвивального навчання Ельконіна-Давидова.

Тема 18. Використання ТРВЗ-технологій на уроках курсу «Я досліджую світ».

Тема 19. Використання інтерактивних технологій у процесі вивчення «Я досліджую світ».

Тема 20. Технологія проектування на уроках курсу «Я досліджую світ» в початковій школі.

3. Рекомендована література

Базова

1. Андрусенко І.В., Котелянець Н.В., Агеєва О.В. «Я досліджую світ» підручник інтегрованого курсу (у 2-х частинах) Видавнича основа «Грамота», 2018.

2. Бібік Н. М., Бондарчук Г. П. «Я досліджую світ» підручник інтегрованого курсу (у 2-х частинах) Видавнича основа «Ранок», 2018.

3. Будна Н. О., Гладюк Т. В., Заброцька С. Г., Шост Н. Б. «Я досліджую світ» підручник інтегрованого курсу (у 2-х частинах) Видавнича основа «Навчальна книга – Богдан», 2018.

4. Вашуленко М. С., Бевз В. Г., Єресько Т. П., Трофімова О. Г. «Я досліджую світ» підручник інтегрованого курсу (у 2-х частинах) Видавнича основа «Освіта», 2018.

5. Гільберг Т.Г., Тарнавська С.С., Гнатюк О.В., Павич Н.М. «Я досліджую світ» підручник інтегрованого курсу (у 2-х частинах) Видавнича основа «Генеза», 2018.

6. Коршунова О. В., Гущина Н. І. «Я досліджую світ» підручник інтегрованого курсу (у 2-х частинах) Видавнича основа «Освіта», 2018.

7. Іщенко О. Л., Ващенко О. М., Романенко Л. В., Кліщ О. М. «Я досліджую світ» підручник інтегрованого курсу (у 2-х частинах) Видавнича основа «Літера», 2018.

8. Жаркова І. І., Мечник Л. А. «Я досліджую світ» підручник інтегрованого курсу (у 2-х частинах) Видавнича основа «Підручники та посібники», 2018.

9. Тагліна О. В., Іванова Г. Ж. «Я досліджую світ» підручник інтегрованого курсу (у 2-х частинах) Видавнича основа «Ранок», 2018.

10. Державний стандарт початкової освіти від 21 лютого 2018 р. № 87.

11. Типова освітня програма розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. 1-2 класи

12. Типова освітня програма розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. 1-2 класи

13. Освітня програма для 1-2 класів за системою розвивального навчання Д. Б. Ельконіна- В. В. Давидова.

14. рамаренко А. М. Сучасні технології ознайомлення молодших школярів з об'єктами природи: навч. посіб. [для студ. вищ. пед. навч. закладів спец. 7.01010201 «Початкова освіта»] / Алла Крамаренко, Катерина Степанюк. – Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2016. – 354 с.

Допоміжна:

1. Губерський Л.В. Людина і світ: підручник. 2-ге вид., випр. і доп. К.: Т-во «Знання», КНЦ, 2001. 349с.

2. Крамаренко А. М. Методика навчання освітніх галузей «Природознавство» та «Суспільствознавство»: навч. посіб. Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2015. 394 с.

3. Мелаш В.Д. Методика навчання освітньої галузі «Природознавство»: методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальності 013. Початкова освіта. Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2020. 94 с.

4. Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство» методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальності 013. Початкова освіта. Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2018. 104 с.

5. Молодиченко В. В. Олексенко Т.Д. Мелаш В.Д. Краеведческий подход к экологическому образованию на юге Украины: учебное пособие. Saarbrücken, Deutschland / Германия: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2015. 109 с.

6. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.

7. Мелаш В.Д. Підготовка майбутніх педагогів до реалізації екологічної освіти для сталого розвитку: навчально-методичний посібник. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького. 2017. 205 с. (Серія «Екологічна освіта для сталого розвитку»).

8. Шаповалова Т.Г., Мелаш В.Д., Ковальчук К.І. Гармонізуюча енергетика природи: навчально-методичний посібник. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2016. 324 с. (Серія: «Екологічна освіта для сталого розвитку»).

9. Kadakin V., Zeinalov G. Educational services market as a factor of formation of professional mobility and conditions for its implementation. June 2016. DOI: <http://dx.doi.org/10.12973/ijese.2016.549a>(дата звернення: 12.06.2017).

10. Schulle J., Dembele M., Schubert J. Global Perspectives on Teacher Learning. Improving Policy and Practice. Paris, France: IEP UNESCO, 2007. URL: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED496753.pdf>/(дата звернення: 12.06.2017).

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua/> - офіційний сайт Міністерства освіти та науки України.

2. <http://www.iteach.com.ua> – український сайт програми Intel «Навчання для майбутнього».

3. <http://osvita.org.ua> – освітній портал – каталог освітніх ресурсів, новини освіти, вищі навчальні заклади України і Росії.

4. <http://www.ccf.kiev.ua/> - соціальна освіта в Україні (організація семінарів, тренінгів, дистанційна освіта у галузі соціальної педагогіки)

5. <http://school.kiev.ua/> - портал присвячений проблемам впровадження нових технологій в галузі середньої освіти України (Інформатика, підручники, матеріали, застосування комп'ютерів на уроках фізики, математики, іноземної мови, деяка інформація з Міністерства освіти та науки України, олімпіади, періодика)

6. <http://edu.ukrsat.com/> - для вчителів – методичні розробки, навчальні програми, для учнів – бібліотеки, реферати, олімпіади, адреси шкіл Києва та України

7. <http://www.edu-ua.net> - освітня українська мережа. Міністерство освіти, Інститут змісту і методів навчання, перелік серверів установ, підлеглих міністерству освіти України, і ін.

8. <http://www.ednu.kiev.ua/> - Educational Network Ukraine. На цьому сервері представлені всі українські інформаційні ресурси, пов'язані з освітніми — організаціями, вищі навчальні заклади, докладна інформація про системи освіти найбільш розвинутих країн, гранти, преса, виставки, конференції, фірми й ін.

9. <http://www.dlab.kiev.ua/> - сервер Першої української комп'ютерної дидактичної лабораторії. Дистанційне навчання комп'ютерним технологіям, англійській мові й ін. Великий путівник по освітнім серверам Інтернету

10. <http://www.osvita.org> – Освітньо-консультативний центр "Освіта"

11. <http://o-svit.iatp.org.ua> - каталог освітніх ресурсів О-СВІТ - інформація для учнів, студентів, педагогів, науковців.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання: опитування, ІНДЗ, мультимедійні презентації, тестування, контрольні роботи.